

Eötvös Loránd Tudományegyetem
Bölcsészettudományi Kar

Doktori Tézisek
Csatári Flóra Dóra

A SPORTEMBER-IDENTITÁS NŐI SPORTOLÓK
ÖNÉLETRAJZÁBAN

Filozófiatudományi Doktori Iskola,

A Doktori Iskola vezetője: Prof. Dr. Ullmann Tamás, DSc, egyetemi tanár

Film-, média- és kultúraelmélet doktori program,

A program vezetője: Dr. Gelencsér Gábor, egyetemi docens

A házivédés bizottsága:

Elnök: Dr. Polyák Gábor, egyetemi tanár

Belső bíráló: Dr. Hermann Veronika, egyetemi adjunktus

Külső bíráló: Dr. K. Horváth Zsolt, egyetemi docens

Témavezető: Dr. Gács Anna egyetemi docens

Budapest, 2023.

1. A disszertáció témája, módszerei és a vizsgálatának tárgya

A modern sportemberi eszménykép formálásának egyik legmeghatározóbb alakja, az újkori olimpiák atyjának tartott Pierre de Coubertin azt vallotta, hogy az olimpia nem más, mint „*a férfi atletikusság ünnepélyes és időszakos, nemzetköziségre alapozott felmagasztalása, amely a hűséget mint eszközt, a művészetet mint keretet és a női tapsot mint jutalmat használja.*” (de Coubertin 1912, 110-111) Noha a nők modern sportbéli részvétele a valóságban soha nem korlátozódott arra, hogy az eseményeknek kizárólag olyan passzív, tárgyiasított szemlélői legyenek, amelyek egyben jutalomként (és így közvetve motivációként is) funkcionálnak az aktív cselekvők, vagyis a férfi sportolók számára (versenyzőkként, sőt szervezőkként, tisztségviselőkként, önkéntesekként és szakemberekként is a modern sport résztvevői voltak szinte a kezdetektől (Cervin és Nicolas 2019)), a női sportolók emancipációjának és a sport elméleti megközelítéseinek mégis hosszú utat kellett bejárnia ahhoz, hogy a maszkulinitás és a sportolói erények evidensnek vélt összefonódásai egyáltalán megkérdőjeleződhessenek.

Bár kvalitatív és kantitativ elemzések sokasága (például Dunning 2002; Bernstein és Galily 2008; Lisec és McDonald 2012; Lenskyj 2013)) mutatja ki, hogy a professzionális látványsportok (más megnevezés szerint az élsport) világában továbbra is a bourdieui értelemben vett férfiuralom érvényesül (Bourdieu 2000), elérhetőek olyan kutatási eredmények is, amely arra utalnak, hogy a nők számára a sport mint ideológia nem vonja egyértelműen maga után a tradicionális előítéleteknek (például a heteroszexuális maszkulinitás éltetésének és a férfi felsőbbrendűség gondolatának) kialakulását (lásd: Bryson 1987; Harry 1995; Miller 2001; Heinecken 2016; Stewart 2018). Márpedig, ha a női közönség sem feltétlenül azonosul a sport és a patriarchális rend megkérdőjelezhetetlen összefüggésével, akkor ez igaz lehet azokra a nőkre is, akik önmagukat sportolókként, sportemberekként azonosítják – így fogalmaztam meg néhány évvel ezelőtt a disszertációm hipotézisét. Az ebből kiinduló kutatást ismertetem ebben a dolgozatban, amely a módszertanát tekintve egyrészt elméleti megközelítésből – elsősorban Michael Foucault (1988; 1990; 1996), Arthur W. Frank (1991) és Susan Bordo (2009) test-elméleteire, Pierre Bourdieu (2000) és Hadas Miklós (2003; 2009) patriarchátus, illetve maszkulinitás megközelítéseire, Judith Butler (1998; 2005; 2014) gender felfogására, Helen Jefferson Lenskyj (2013) interszekcionalista feminizmusban gyökerező sportkritikájára, Chris Rojek (2004) és Majid Yar (2014) sztár(sportoló) értelemzéseire, Gács Anna (2020) „kortárs önéletrajz-kultúra” fogalmára, valamint Dawn Heinecken (2016) sportolói önéletrajzokban felfedezett nőiesség-tipológiájára építve – vizsgálja, hogy hogyan működhetnek (ön)reprezentációs eszközökként a sportoló nők önéletrajzai, önéletrajzi narratívái.

Másrészt ezeket az elméleti kereteket esettanulmányokban alkalmazva, reflektálok a dolgozatomban a „ghostwriting”¹ problémájára, illetve testfókuszú és narratív mintákra

¹ Itt arról a gyakorlatról van szó, hogy gyakran nem (egyedül) a szerzőként feltüntetett hírességek írják meg a könyv szövegét, a (társ)szerző professzionális írók nem feltétlenül kreditálódnak, így a szerzőiség kérdése nem transzparens. A meg nem nevezett (esetleg szerkesztőként vagy társszerzőként feltüntetett) írókat – akik a sportolói önéletrajzok esetében gyakran sportújságírók (Curtis 2007) – angolul „ghostwriter”-nek szokás nevezni. Erre korábban a magyarban elég szerencsétlenül a „néger” megnevezést használták, manapság már megjelenik az

összpontosító szövegelemzéseken keresztül igyekszem bemutatni azt, hogy milyen identitásépítési stratégiák jelennek meg, illetve, hogy a női reprezentáció szempontjából milyen emancipációs lehetőségei és korlátjai mutatkoznak meg ennek a megnyilvánulási formának konkrét szövegekben. Egyszerűbben fogalmazva, arra voltam kíváncsi, hogy a sportolói önéletrajzot jegyző nőknek az identitásalkotását mennyire határozza meg a maskulin atletikusság elképzelése, illetve mennyiben és hogyan törekszenek ennek kritikájára a szövegekben. Az ebből a szempontból elemzett művek között szerepelnek a legismertebb, magyarul íródott, női sportolók (történetesen három úszó olimpikon: Székely Éva (1992), Hosszú Katinka (2014; 2015) és Szepesi Nikolett (2013)) által jegyzett önéletrajzi könyvek. Emellett, a globálisabb fókusz érdekében a dolgozatban helyet kap a világ két legismertebb kortárs, női sportolója (mára már visszavonult teniszezők, az amerikai Serena Williamsnek (2009) és az orosz Marija Sarapova (2017))² is az önéletírásainak részletesebb elemzésén keresztül, valamint egy angol nyelvű, amerikai sportmagazinnak (a *The Players' Tribune*-nek) az értelmezése is, amely sportolók egyes szám első személyben megfogalmazott én-elbeszéléseit közli, és ezzel a kortárs önéletrajz-kultúra egy plasztikus, sportspecifikus példaként szolgál. A fejezetek felépítése nem összességében halad az általános, elméleti megközelítés felől a specifikus példák értelmezéséig, hanem témáról-témára törekszik ennek a logikának az érvényesítésére.

2. A disszertáció tagolása, tézisei

A dolgozat első, *A sportoló mint férfi, mint nő és mint média híresség* című fejezetben a téma felvetés aktualitásának igazolása, illetve a disszertáció elméleti megalapozása a célom, ehhez három fogalomkört igyekszem tisztázni. Bár a dolgozatom egésze a nőiesség és a női szerepek kérdésére koncentrálna – tágabban a sport, szűkebben pedig a sportolói önéletrajzok kapcsán – indokoltnak tartottam, hogy az elemzést Bourdieu (2000) és Hadas (2003) munkái alapján a *maskulinitás* képzetétől induljon, ugyanis a sport és a férfiasság elválaszthatatlansága mindaddig szükségszerűen tételeződik, amíg azok interdependens viszonya reflektálatlan marad. Ennek a megvilágítása után térek rá a sport kontextusában felmerülő *nőies szerepek* kérdésére, amelyet elsősorban a reprezentáció felől közelítek meg, mivel arra vagyok kíváncsi, hogy a mediatizált, tömegesen fogyasztott, professzionális sport egyfelől hogyan képezi le, másfelől hogyan alakítja (ad abszurdum diktálja) a társadalmi nemi szerepeket. Végül, mielőtt az egyes esettanulmányokra rátérnék, sport Rojek (2004) alapján értett sztárkultúra felőli

angol tükörfordításaként a „szellemíró” is, de ez még nem terjedt el széles körben, ezért én a dolgozatomban az angol kifejezést használom.

² Az ESPN sportmagazin 2016 és 2019 között a Forbes legjobban kereső sportolók listáját alapul véve minden évben összeállította a világ 100 legismertebb sportolójának listáját, amely a közösségi médiabéli népszerűséget (konkrétan a Twitter-, Instagram- és Facebook-követők számát), a Google keresési trendjeit és a szponzorációval keresett pénzüsszeget vette alapul. Erre az egyébként koedukált listára nőként kizárólag Marija Sarapova és Serena Williams tudott mind a négy évben felkerülni. Az orosz teniszező 2016-ban a legmagasabban jegyzett nőként a 18., 2017-ben a harmadik legmagasabban jegyzett nőként a 23., 2018-ban és 2019-ben pedig a második legjobban szereplő nőként a 21., illetve a 37. helyet szerezte meg. Az amerikai teniszező 2016-ban a harmadik legmagasabban jegyzett nőként a 25., 2017-ben a második legmagasabban jegyzett nőként a 19., 2018-ban és 2019-ben pedig a legjobban rangsorolt nőként a 12., illetve a 17. helyet tudhatta magáénak. (ESPN, World Fame 100 2016), (ESPN, World Fame 100 2017), (ESPN, World Fame 100 2018), (ESPN, World Fame 100 2019).

értelmezéséből kiindulva mutatom be azt, hogy a *sportember mint médiahiresség* hogyan jön létre, milyen társadalmi funkciókat tölt be, és mindez hogyan függ össze a médiareprezentáció és a társadalmi nemi szerepek kérdéskörével – hiszen ezen szempontok mentén elemzem a továbbiakban a női sportolók önéletrajzeit.

A második, *Az én-elbeszélői pozíció mint a személyesség konstrukciója* című fejezet az az esettanulmány, amely Gács (2020) „kortárs önéletrajzi kultúra”- értelmezése felől közelíti meg azt, hogy milyen célja lehet a sportolói önéletrajzok megírásának és kiadásnak, illetve hogy ez hogyan függ össze a nők sportmédiában alanyként és ágensként egyaránt kimutatható alulreprezentáltságával (látsd Gáldiné Gál 2007; Messner és Cooky 2010; Fazekas, Csisztu és Gál 2020), valamint a nyilvánosság változásaként is felfogható, személyesség iránti igénnyel. Az elemzésem itt a megkonstruált személyesség tekintetében a *The Players’ Tribune* című, egyes szám első személyben megfogalmazott, sportolói narratívákat közlő sportmagazinra fókuszálva tér ki a „ghostwriting” – azaz a nem transzparens, nem megbízhatóan kreditált szerzőiség – problémájára. Ez a rész azt mutatja be, hogy a lejeune-i önéletírói-paktum elmélet (Lejeune 2003) alapján hogyan válik megragadhatóvá az az amerikai sportmagazin és a sportolói önéletrajzok által egyaránt felkínált lehetőség, ami a kulisszák mögé való bepillantás lehetőségéről, és a sport világának a hagyományos mediatizáltságához képest közvetlenebb megtapasztalását ígéri. Ezután, *A női sportoló mint elbeszélő* című harmadik fejezetben Séllei Nóra (2001) megfigyeléseire építve térek rá annak a bemutatására, hogy a női elbeszélői hang hogyan értelmezhető általában az önéletrajzi irodalomban, illetve hogy ezen belül a női sportolók az önéletrajzi könyvekben milyen elbeszélői pozícióból szólnak meg, milyen én-elbeszélési/önreprezentációs erejük van, és mennyire szükségszerűen apologetikusak ezek a narratívák. Az esettanulmány itt elsősorban Hosszú Katinka *A magyar Iron Lady, és Iron Lady – Az átalakulás* című köteteire koncentrálok, ugyanis a magyar úszó elbeszéléseinek központi szervezőeleme az önelbeszélés hatalma, amely – ahogy arra az elemzésem rávilágít – nem pusztán reprezentációs eszközként, de a sportolói identitást felépítő foucault-i értelemben vett én-technológiaként is plasztikusan megjelenik.

Az önéletrajzi narratívákra általában is jellemző, hogy bennük elválaszthatatlanul összekapcsolódik az emlék és a szubjektivitás a test materialitásával, megjelenésével és megjelenítésével (Sparkes 2004), de ha ehhez azt is hozzávesszük, hogy a test egyszerre eszköze, munkaterülete és bizonyos értelemben eredménye is a sportolói karriernek, az evidens kérdéssé teszi, hogy érdemes a sportolói identitás felépítését és reprezentációját is testfókuszú elemzésnek alávetni a sportoló nők önéletrajzaiban. Ez alapján a negyedik, *A sportolói élet mint test-történet* című fejezetben Arthur W. Frank (1991) foucaultianus „ideális test”-tipológiájának fogalomkészletével vizsgálom azt, hogy Székely Éva úszó olimpiai bajnok a könyvében milyen testhasználati módokhoz köti a hangsúlyosan „nemtelenként” elbeszél, emellett a sport világán túl is példaszerűként bemutatott sportemberi ideált, amelyet önmaga is igyekezett a szó szoros értelmében megtestesíteni. Ezt követi az, *A test mint megmunkálendő reprezentációs eszköz* című, ötödik fejezet, amelyben még mindig a testhasználatra koncentrálok térek rá arra, hogy az önéletrajzíró sportoló nők társadalmi neme, nőiségtapasztalata és sportolói identitása hogyan függ össze a testük alakításával és mediabéli

megjelenésével, illetve hogy ez az egész témakör hogyan ágyazódik be az eladhatóság és a tárgyiasítás fogalmain keresztül a professzionális sport kapitalista, fogyasztási médialogikájába. Ebből a szempontból az elsősorban Hosszú Katinka médiamegjelenéseire és én-elbeszéléseire fókuszáló esettanulmányomban a franki testtipológia mellett Bordo (2009) (szintén Foucault testelméletében gyökerező) megközelítését is működtetem. Hosszúra fókuszálva azt is felvázolom, hogy a(z ön)reprezentációs hatalom szempontjából hogyan függ össze a test hasznossági és esztétikai megmunkáltsága, milyen stratégiái vannak az öntárgyiasításnak, és mennyiben válik ezáltal saját történetének aktív alakítójává az úszó az önéletrajzban.

A következő két fejezet egy-egy olyan meghatározó aspektusát emeli ki az elemzett önéletrajzoknak, amelyekben a sportolói lét és a gender viszonya a narratíva fókuszába kerül, így expliciten tematizálódik. A *divat mint a sportolói identitás női én-technológiája* című, hatodik fejezetben két olyan teniszezőnek – az amerikai Serena Williamsnek és az orosz Marija Sarapovának – a könyveit elemzem, akik egyaránt a saját sportolói identitásuk kulcskérdéseként tárgyalják az öltözködésként, megjelenésként és önmegkülönböztetésként értett divatot. Mindez nemcsak azért érdekes, mert ezen szövegek esetében a divat (akárcsak maga az önéletrajz kiadásának gesztusa) foucault-i értelemben vett én-technológiaként (Foucault 1988) működik, de azért is mert ennek tudatos és stratégikus használata egyértelműen nőies szerepként jelenik meg. Az általam vizsgált kérdések közül a divathasználat az, amelyben a leginkább megjelenik a sportolói lét feminin megfogalmazásának igénye, ezzel együtt, az esettanulmány arra is reflektál, hogy a sportolói identitás ilyen típusú nőiesítése miért elválaszthatatlan a reklámpiar „*posztfeminista erődiskurzus*”-ától, amely a feminista kritika szerint végsősoron öntárgyiasításra ösztönzi a nőket. (Hódosy 2016) A hetedik, *Nemi szerepek és az edző-edzett viszony mint szükségzerű szereposztás* című fejezetben pedig az kerül a dolgozatom fókuszába, hogy a sportoló és edző közti komplex hierarchia (Lyle 2002) hogyan fed át egy-egy speciális családi kapcsolatban is leképeződő, nemi szerepek logikája szerint is szerveződő hatalmi viszonyba. Serena Williams és Marija Sarapova könyveiben a „*teniszzülő*”-jelenséget olvasom afelől a kritika felől, miszerint a sportoló nőket a karrierjüket egyengető apák eszközként is használhatták a saját boldogulásuk érdekében. Székely Éva önéletrajzában azt elemzem, hogy az olimpiai bajnok hogyan fordította át a sportolói identitását egy edzői identitásba, és mindezt hogyan kötötte a narratíva az anyai szerephez. Hosszú Katinka elbeszéléseit pedig onnan közelítem meg, hogy az elbeszélésben főszereplőként feltüntetett edző-férj és edzett-feleség hierarchikus viszonyának lefestésében milyen genderdinamikák rajzolódnak ki.

A dolgozatom utolsó esettanulmányában Szepesi Nikolett önéletrajzával foglalkozom, amely önmeghatározása és marketingje alapján is inkább számít botránykönyvnek, mint klasszikus sportolói önéletrajznak. Ennek a választásnak az az oka, hogy meglátásom szerint az *Én, a szexmániás* című könyv sportolói önvallomásként abszolút összevethető, mi több, összevetendő a korábban már elemzett munkákkal, mivel – bár a témát a fonákjáról fogja meg – ebből az elbeszélésből is kirajzolódik a sportember ideálja. Sőt, mivel Szepesi határozottan nem sikersztorit ír meg, és elbeszélőként antihős pozíciót (vö. Shafer és Raney 2012; Rey Perez 2018; Hagelin és Silverman 2022) vesz fel, a nézőpontja kritikusabb, a narratívája pedig a

sportolók idealizálásának egyfajta dekonstrukciós kísérleteként is felfogható. A nyolcadik, *A sportoló nő mint antihős* című fejezet ez alapján azzal foglalkozik, hogy ez a lebontási kísérlet hogyan értelmezhető genderszemponatok alapján; hogyan működteti azt a vallomásosságot, amelyet Foucault a nyugati társadalmakat meghatározó igazság-megnevezési vagy -előállítási technológiaként ír le (Foucault 1996); illetve hogy mennyiben tekinthető sikeresnek.

A dolgozatom utolsó, nyolcadik fejezetét ezután annak szentelem, hogy az egymást követő esettanulmányokat keretbe foglalva térjek rá annak a kérdésnek a megválaszolására, hogy a különböző elemzett önéletrajzi szövegekben milyen strukturális emancipációs korlátok rajzolódhatnak ki. A *Tényleges ellennarratívák? – Emancipációs limitek sportoló nők önéletrajzaiban* című lezárás hogy a korábbi fejezetekben ismertetett esettanulmányok szempontjai alapján, Heinecken nőiességtipológiájával is számot vetve, annak fogalmait is felhasználva foglaljam keretbe az egyes esettanulmányokból kirajzolódó nőiesség-mintázatokat. Elsősorban arra koncentrálok, hogy miben képesek újat mutatni a sportmédi általános beszédmódjához és reprezentációs logikájához képest, illetve miben alkalmazkodnak az meghatározó diskurzusokhoz, mennyiben szolgálják ki azokat. Másképp fogalmazva, a lezárásban arról lesz szó, hogy hol lehet felfedezni az önéletrajzírás/önéletrajzkiadás gesztusában, illetve magában az önéletrajzi narratívában a sportoló nők által megtalált (vagy legalábbis megtalálni vélt) önreprezentáció felszabadító erejének határait.

3. A Tézisfüzetben hivatkozott irodalom

- Bernstein, Alina, és Yair Galily. „Games and Sets. Women, Media and Sport In Israel.” *A Journal of Jewish Women's Studies & Gender Issues* 15, 2. szám (2008): 175-196.
- Bordo, Susann. „A karcsú test olvasata.” 2009. <https://www.apertura.hu/2009/tel/bordo/> (hozzáférés dátuma: 2023. 04. 02.).
- Bourdieu, Pierre. *Férfiuralom*. Fordította: N. Kiss Zsuzsa. Budapest: Napvilág, 2000.
- Bryson, Lois. „Sport and the maintenance of masculine hegemony.” *Women's Studies International Forum*, 1987: 348-360.
- Butler, Judith. „Athletic Genders - Hyperbolic Instance and/or the Overcoming of Sexual Binarism.” *Stanford Humanities Review*. 1998. <http://web.stanford.edu/group/SHR/6-2/html/butler.html> (hozzáférés dátuma: 2019. 01. 05.).
- . *Jelentős testek - A „szexus” diskurzív korlátairól*. Fordította: Erzsébet Barát és Bea Sándor. Budapest: Új Mandátum, 2005.
- . „Társadalmi nem(iség) és felforgatása.” *Társadalmi Nemek Tudománya Interdiszciplináris eFolyóirat*. 2014. http://acta.bibl.u-szeged.hu/64311/1/tntef_004_002_125-134.pdf (hozzáférés dátuma: 2023. 03. 05.).
- Cervin, Georgia, és Claire Nicolas. *Histories of Women's Work in Global Sport*. Cham: Springer Nature, 2019.
- Curtis, Bryan. „Capote at the Bat.” *Play Magazine*. *New York Times*. 2007. 10. 28. <https://www.nytimes.com/2007/10/28/sports/playmagazine/28show.html> (hozzáférés dátuma: 2024. 04. 02.).

- de Coubertin, Pierre. „Les femmes aux Jeux Olympiques.” 1912. Július. <https://digital.la84.org/digital/collection/p17103coll1/id/13229/rec/13> (hozzáférés dátuma: 2023. 04. 02.).
- Dunning, Eric. „A sport mint férfiaknak fenntartott terület - Megjegyzések a férfi identitás társadalmi gyökereiről és változásairól.” *Korall*, 2002: 150-154.
- Fazekas, Erzsébet, Zsuzsa Csisztu, és Andrea Gál. „Nők a sportmédia képernyőin.” *Magyar Sporttudományi Szemle*, 2020: 49-57.
- Foucault, Michel. *A szexualitás története I. - A tudás akarása*. Fordította: Péter Ádám. Budapest: Atlantisz, 1996.
- . *Felügyelet és büntetés - A börtön története*. Budapest: Gondolat, 1990.
- . *Technologies of the self: A seminar with Michel Foucault*. Szerkesztette: Huck Gutman, Patrick Hutton és Luther H. Martin. Amherst: University of Massachusetts Press, 1988.
- Frank, Arthur W. „For a Sociology of the Body - An Analytical Review.” In *The Body - Social Process and Cultural Theory*, szerző: Mike Featherstone, Mike Hepworth és Brian S. Turner. London: Sage, 1991.
- Gács, Anna. *A vágy, hogy meghatódjunk - Tanulmányok a kortárs önéletrajz-kultúráról*. Budapest: Magvető, 2020.
- Gáldiné Gál, Andrea. „Sport és társadalmi nem a 21. század elején a média tükrében Magyarországon.” *Semmelweis Egyetem, Testnevelési és Sporttudományi Kar (TF) Sporttudományi Doktori Iskola*. 2007. http://old.semmelweis.hu/wp-content/phd/phd_live/vedes/export/galandrea.d.pdf (hozzáférés dátuma: 2023. 04. 02.).
- Hadas, Miklós. *A modern férfi születése*. Budapest: Helikon, 2003.
- . „A hegemon maszkulinitás szociológiai konstrukciói.” *Replika*, 2009: 27-41.
- Hagelin, Sarah, és Gillian Silverman. *The New Female Antihero - The Disruptive Women of Twenty-First-Century US Television*. Chicago: The University of Chicago Press, 2022.
- Harry, Joseph. „Sports Ideology, Attitudes toward Women, and Anti-homosexual Attitudes.” *SEX ROLES* 32, 1. szám (1995): 109-116.
- Heinecken, Dawn. „Gender and jockography - Post-feminism and resistance in female sports autobiographies.” *Feminist Media Studies* 16, 2. szám (2016): 325–343.
- Hódosy, Annamária. „A reklám és a posztfeminista erődiszkurzus.” *Apertúra*. 2016. <https://www.apertura.hu/2016/tavasz/hodosy-a-reklam-es-a-posztfeminista-erodiszkurzus/> (hozzáférés dátuma: 2023. 04. 02.).
- Hosszú, Katinka. *A magyar Iron Lady – Hosszú Katinka könyv*. Baja: Too Sports Agency, 2014.
- . *Iron Lady – Az átalakulás*. Baja: Toos Sport Agency, 2015.
- Lejeune, Philippe. „Az önéletírói paktum.” In *Önéletírás, élettörténet, napló - Válogatott tanulmányok*, szerző: Philippe Lejeune, fordította: Varga Róbert, 17-46. Budapest: L'Hartman, 2003.
- Lenskyj, Helen Jefferson. *Gender Politics and the Olympic Industry*. London: Palgrave Macmillan, 2013.

- Lisec, John, és Mary G. McDonald. „Gender Inequality in the New Millenium - An Analysis of WNBA Representations in Sport Blogs.” *Journal of Sports Media* 7, 2. szám (2012): 153-178.
- Lyle, John. *Sport Coaching Concepts: A framework for coaching practice*. Routledge, 2002.
- Messner, Michael A., és Cheryl Cooky. *Gender and Televised Sports News and Highlights Shows*. University of Southern California: Center for Feminist Research, 2010.
- Miller, Toby. *Sportsex*. Philadelphia: Temple University Press , 2001.
- Rey Perez, Carlos. „Hero and Antihero: An Ethic and Aesthetic Reflection of the Sports.” *Physical Culture and Sport. Studies and Research*, 2018: 48-56.
- Rojek, Chris. *Celebrity*. London: Reaktion Books, 2004.
- Séllei, Nóra. *Tükröm, tükröm... Író nők önéletrajzai a 20. század elejéről*. Debrecen: Kossuth Egyetemi Kiadó, 2001.
- Shafer, Daniel M., és Arthur A. Raney. „Exploring How We Enjoy Antihero Narratives.” *Journal of Communication*, 2012: 1028–1046.
- Sharapova, Maria. *Unstoppable: My Life So Far*. e-book. New York: Sarah Crichton Books, 2017.
- Sparkes, Andrew C. „Bodies, Narratives, Selves, and Autobiography - The Example of Lance Armstrong.” *Journal of Sport and Social Issues* 28, 4. szám (2004): 397-428.
- Stewart, Carly. „Utilizing Sporting Autobiographies for Feminist Research - The Case of Cyclist Nicole Cooke.” In *The Palgrave Handbook of Feminism and Sport, Leisure and Physical Education*, szerkesztette: Louise Mansfield, Jayne Caudwell, Belinda Wheaton és Watson Beccy, 293–311. London: Palgrave Macmillan, 2018.
- Székely, Éva. *Sírni csak a győztesnek szabad!* Budapest: Új Mandátum Kiadó, 1992.
- Szepesi, Nikolett. *Én, a szexmániás*. Budapest: Ulpius-ház Könyvkiadó, 2013.
- Williams, Serena. *On the line*. e-book. New York: Grand Central Publishing, 2009.
- Yar, Majid. *Crime, Deviance and Doping*. Basingstoke : Palgrave Macmillan, 2014.

4. A szerző publikációi, előadásai és projektjei a disszertáció témaköréből

a. Az értekezés témájához kapcsolódó publikációk

Csatári Flóra Dóra (2017): *A sportember mint identitáskonstrukció női sportolók én-elbeszéléseiben*. In: Szabari, Vera; Gacs, Katalin (szerk.) XXXIII. OTDK Társadalomtudományi Szekció, Budapest: Eötvös Loránd Tudományegyetem Társadalomtudományi Kar, p. 55.

Csatári Flóra Dóra (2018): *Sportolónői test-történetek – A (női) test szerepe a sportemberi identitás elbeszélésében*. In: Kovács, Janka; Lászlófi, Viola; Matolcsi, Réka; Barát, Bence (szerk.) Test-történetek : Tanulmányok a Történeti Kollégium konferenciájának előadásaiból, Budapest: ELTE BTK Történeti Kollégium, pp. 163-181.

Csatári Flóra Dóra (2020): *The Players' Tribune – Szerzőiség és közvetlenség a „ghostwriting” problematikus gyakorlata kapcsán*. In: Öt Kontinens: Az Új- és Jelenkori Egyetemes Történeti Tanszék Tudományos Közleményei 2017: 2 pp. 41-52.

Csatári Flóra Dóra (2020): *Divatból döntetlen – Az önéletrajz mint a sportolói identitás médiuma női sportolók számára*. In: Barna, Boglárka Johanna; Kovács, Petra; Molnár, Dóra; Pató, Viktória Lilla (szerk.)

XXIII. Tavasz Szél Konferencia 2020, MI és a tudomány jövője, Budapest: Doktoranduszok Országos Szövetsége (DOSZ) p. 236.

Csatári Flóra Dóra (2023 – megjelenés alatt): *A divat mint a sportolói identitás női én-technológiája Serena Williams önéletrajzában*. In: Szkholion 2023: 1-2 (pp.8).

b. Az értekezés témájához kapcsolódó előadások, oktatói tevékenység

2016/17: ELTE BTK, Művészetelméleti és Médiakutatási Intézet, szeminárium BA-s hallgatóknak: Sportolói identitás elbeszélhetősége (Neptun-kód: BBN-KOM-291#1.59)

2017: 33 OTDK, Társadalomtudományi Szekció, Média- és kommunikációtudomány 1. Tagozat, Budapest, ELTE TáTK (az előadás címe: *A sportember mint identitáskonstrukció női sportolók énelbeszéléseiben*)

2018: Transcending Borders - Redrawing Perspectives International Students Conference, Migration & Movement Panel, Gratz, University of Gratz (az előadás címe: *The Role of Frontiers in Identity Constructions of Female Sports Idols*)

2018: Changing the rules of the game? An interdisciplinary symposium examining the relationship between sport and media, Loughborough University (az előadás címe: *Female athletes as sportsmen*)

2019: U.S. Politics and Media Conference, Budapest, ELTE BTK, School of English and American Studies (az előadás címe: *The Players' Tribune: The American Pulpit for Professionals and Ghosts*)

2019/20: ELTE BTK, Művészetelméleti és Médiakutatási Intézet, szeminárium BA-s hallgatóknak: Sportolói identitás elbeszélhetősége (Neptun-kód: BBN-KOM-291#1.59)

2020/21: ELTE BTK, Művészetelméleti és Médiakutatási Intézet, szeminárium osztatlan tanári képzésben tanuló hallgatóknak: Médiaelemzés 2. (Neptun-kód: OT-MMK-212)

2021: ELTE BTK, Művészetelméleti és Médiakutatási Intézet, szakdolgozati témavezető

- Szabó Máté András (kommunikáció és médiatudomány), a dolgozat címe: *Sportlegendák bemutatása dokumentumfilmekben*
- Forács Milán (kommunikáció és médiatudomány), a dolgozat címe: *Sport, dopping, média*

2021/22: ELTE BTK, Művészetelméleti és Médiakutatási Intézet, szeminárium osztatlan tanári képzésben tanuló hallgatóknak: Médiaelemzés 2. (Neptun-kód: OT-MMK-212)

c. Az értekezés témájához kapcsolódó fontosabb sajtómegjelenések

2019.05.03. (Index.hu): Caster Semenya tényleg túl gyors ahhoz, hogy nő legyen? – link: https://index.hu/sport/2019/05/03/semnya_cas_hiperandrogenizmus_interszexualis_futo_itelet_problema/

2020.10.29. (Telex.hu): Ha igazán szeretsz, lefekszel ezzel a tizenöt haverommal, mondta a srác, és senkiben nem merült fel, hogy ez erőszak – link: <https://telex.hu/belfold/2020/10/29/kabat-peter-szexualis-visszaeles-eroszak-beleegyazes-gruppensex-erzelmi-kenyszerites>

2021.11.13. (Telex.hu): Van két világklasszis női sportoló, mégis az apjukról készítettek filmet – link: <https://telex.hu/kult/2021/11/13/king-richard-will-smith-serena-venus-williams-apja-film>

2021.11.22. (Telex.hu): Próbálják csitítani, de annál zajosabb a szexuális erőszakra panaszkodó, majd eltűnt teniszszőnő körüli botrány – link: <https://telex.hu/kulfold/2021/11/22/kina-tenisz-politika-metoo-szexualis-eroszak-vad-cenzura-peng-suaj-csang-kao-li>

2022.06.30 (Kreatív): A ruha teszi a sportolót? – link: <https://kreativ.hu/cikk/a-ruha-teszi-a-sport-embert>

2022.09.03. (Telex.hu): Teniszezni akart, dühből játszva nyert, legenda lett – link: <https://telex.hu/sport/2022/09/03/serena-williams-befejezte-portre-visszavonulas>